

OBRRTNIK

Glasiló Jugoslovanskega obrtništva Dravske banovine

Lastnik: Poverjeništvo za izdajo lista „Obrtnik“ (Lovro Pičman). Uprava: Ljubljana, Ilirska ul. 15.
Naročnina znaša: za celo leto . . . . . 30.— Din
za pol leta . . . . . 15.— „
posamezna številka . . . . . 1.50 „

V slogi in edinstvu
vsega Jugoslovanskega obrtništva
je uspeh!

Uredništvo: Ljubljana, Borštnikov trg 1. — Odgovorni urednik dipl. teh. A. Kunstler. — Rokopisov ne vračamo. — Nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. — Oglase zaračunamo po ceniku. — Ponatis člankov dovoljen le z dovoljenjem uredništva.

Leto I.

Ljubljana, dne 26. maja 1932.

Štev. 5.

Obrtniška manifestacija v Crikvenici.

V nedeljo, 15. t. m. se je vršila 24. glavna skupščina delegatov Saveza hrvatskih obrtnika v Crikvenici. Za zborovanje je vladalo veliko zanimanje, saj so se ga udeležili zastopniki iz vse Hrvatske, Srbije in Slovenije. Na predvečer zborovanja, 14. maja ob 9. uri se je vršila konferenca saveznih delegatov v hotelu »Therapija« in nato družabni večer istotam ter drugi dan glavna skupščina, banket in nato koncert pevskih društev »Zrinjski« iz Osijeka in »Jug« iz Zagreba. V ponedeljek, 16. maja je bil celodnevni izlet po morju s parobrodom »Slovenec« v Bakarski zaliv, okoli otoka Krka in na otok Krk, Omišelj, Senj i. t. d. tako, da je bil to prav prijateljski veliki družabni izlet. Iz Slovenije so se udeležili sledeči delegatje: gg. Pičman, Vidmar, More in Geyer. Slovenski delegatje so bili posebno zadovoljni nad vzornimi referati, ki so jih podali hrvaški tovariši zelo obširno in strokovnjaško o splošnih obrtniških vprašanjih, ki so obenem tudi dalekosežnega pomena in v zaščito slovenskemu obrtniku, o katerih referatih bomo v prihodnji številki podrobneje poročali, kakor tudi o poteku vse skupščine. Moramo priznati, da se obrtniška zborovanja v Sloveniji ne vrše tako temeljito v prid obrtništva, kakor pri tovariših Hrvatih, dasi se jih pri nas od gotove strani tako rado podcenjuje in je le škoda za vse slovensko obrtništvo, da nekateri njihovi voditelji niso stali v tesnejših stikih s hrvaškimi in ostalimi tovariši.

Na skupščini se je sprejelo nešteto resolucij, ki so se odposlale na razna ministrstva, katere bomo po možnosti priobčili, da bo videlo slovensko obrtništvo, da se drugje dela vsaj toliko, kakor pri nas.

Naše zbornice.

Do leta 1928 smo mi jako malo slišali o zbornicah. Plačevali smo sicer 25%no zbornično doklado na davek, za delovanje zbornice se pa nismo zanimali. Nikdar nismo vprašali, koliko prejme zbornica na dokladah obrtniškega denarja in koliko od nas vplačanega denarja porabi v obrtniške namene. Šele lansko leto se je pozvalo našo zbornico za TOI, da nam navede koliko je v vseh poveljnih letih obrtništvo plačalo za zbornico in koliko od tega denarja, je porabila zbornica v obrtniške namene. Zbornica nam pa teh podatkov ne da. Namesto, da bi nam dala podatke, ka-

tere želimo, nam je dala podatke o prejemkih in izdatkih beograjske obrtne zbornice in sicer za vsa poveljna leta. Toraj obrtnik ne sme zvedeti zakaj se je porabil njegov denar.

V letu 1928 pa se je obrtništvo zganilo in je zahtevalo za sebe samostojno obrtno zbornico, ker je bil obrtnik premalo upoštevan. To pa gotovim krogom ni šlo v račun. Uvideli so, da bo odslej treba tudi obrtništvu dati nekaj od njegovega denarja. Zato vidimo, da je zbornica v letu 1930, ko smo plačevali samo 13% doklade za zbornico, dala v obrtniške namene več, kakor pa bi mi mogli pričakovati. Zakaj so postali gospodje naenkrat za obrtništvo tako radodarni in mehki? Na vsak način zato, ker se boje, da ne bi obrtništvo vztrajalo na svoji zahtevi po samostojnih obrtnih zbornicah. Dali so pa itak samo obrtniški denar, ki je bil vplačan prejšnja leta. Lahko si pa mislimo, da bi ne dala zbornica v obrtniške namene tako visoke vsote, če bi ne obstojala akcija za ločne obrtne zbornice.

Ker se vedno poudarja in ponavlja, koliko je plačala naša zbornica za TOI v letu 1930 za potrebe obrtništva, kako malo pa je v istem času dala v obrtniške namene beograjska Znanstvena komora ali obrtna zbornica, je potrebno, da si zadevo ogledamo od obeh strani. V letu 1930 plačalo je 29.200 obrtnikov v dravski banovini, toraj na teritoriju ljubljanske zbornice za TOI, **1.126.606 Din** zborničnih doklad. Vsak obrtniški obrat je plačal toraj povprečno **40.— Din**. V istem letu pa je pobirala beograjska obrtna zbornica od vsakega obrata samo **5.— Din** zbornične doklade. Toraj je naš obrtnik plačal osemkrat toliko, kakor srbski obrtnik. Popolnoma naravno je, da beograjska zbornica pri takih dohodkih ne more dajati v obrtniške namene toliko, kolikor lahko ljubljanska. Naravno je tudi, da je bil denar, ki ga je ljubljanska zbornica dala v obrtniške namene, **obrnitiški denar**.

Zagovorniki skupnih zbornic nas straše, da bi bile ločene zbornice za nas dražje, kakor pa so skupne zbornice. Tudi to zadevo si moramo bolj natančno ogledati. V letu 1930 je bilo na teritoriju ljubljanske zbornice **43.877** trgovskih, obrtnih in industrijskih obratov. Za uradništvo je izdala ljubljanska zbornica isto leto **1.981.731 Din**. Toraj odpade na vsak obrat povprečno **45 Din** samo uradniških stroškov. V istem letu pa je plačal v Srbiji vsak obrtnik za zbornico samo **5 Din**. Beograjska obrtna zbornica je imela v letu 1930 75.000 obratov in je plačala svojemu uradništvu **456.343 Din**. Vidimo toraj, da je imela v letu 1930 ljubljanska zbornica 42%

manj obratov, kakor beograjska obrtna zbornica. Za uradništvo je pa plačala ljubljanska zbornica 334% več, kakor pa beograjska obrtna zbornica. Toraj so se imeli gospodje v Ljubljani zelo dobro. Če vzamemo število obratov obeh zbornic in število osebnih izdatkov obeh zbornic in si to razmerje izračunamo, dobimo rezultat, ki nam pokaže, da je strošek za uradništvo pri beograjski zbornici sedemkrat manjši kakor pa pri ljubljanski zbornici. Po novem obrtnem zakonu gostilničarji niso več obrtniki, temveč trgovci. Zato bomo imeli v dravski banovini samo še okroglo 24.000 obrtnih obratov. Če vzamemo, da bi mi v ločeni zbornici rabili za 24.000 obratov ravno toliko uradništva, kakor ga rabijo Srbi za 75.000 obratov, bi plačal pri nas en obrtniški obrat povprečno 19 Din za vzdrževanje uradništva, toraj polovico tega kar plačamo obrtniki danes vseh zborničnih doklad. Pravilno bi pa seveda bilo: če plača 75.000 beograjskih obratov za uradništvo 456.343 Din, naj bi plačalo 24.000 obratov v Ljubljani 146.029 Din, to je na enega obrtnika 6.10 Din. Vidimo toraj, da bi si obrtništvo dravske banovine za denar, katerega plačuje za skupne zbornice, moglo sijajno vzdrževati svojo **samostojno obrtno zbornico**, v kateri bi bili obrtniki sami svoji gospodarji.

Zagovorniki skupnih zbornic begajo obrtništvo tudi s tem, da si bo moralo obrtništvo, če bi dobilo svoje obrtniške zbornice, zidati zbornično palačo. Tovariši, sedanja zbornična palača je ravno tako obrtniška, kakor je trgovska ali industrijska. Če bi se morala obrtna zbornica seliti iz te palače, se bo sedanje skupno premoženje pravično delilo. S premoženjem, katerega ima obrtništvo v nepremičninah zbornice, si moremo postaviti lastno hišo, ki bo kot urad obrtne zbornice vsestransko zadovoljevala, saj obrtniki ne rabimo tako potratne razkošnosti. (Dalje prih.)

Zborovanje kovinarjev.

Dne 22. maja so se zbrali člani ene najstarejših obrtnih združenj v Jugoslaviji člani »Zadruga kovinskih in sorodnih obrtov za Ljubljano in okolico« k letnemu občenemu zboru.

Sedašnja kovinska zadruga se je preosnovala iz nekdanjega kovaškega ceha v Ljubljani, za katerega je dognan obstoj že pred 500 leti. Takrat so obdelovali še vso kovino kovači. Tekom časa se je pa iz kovaške obrti razvilo ključavničarstvo, kleparstvo itd.

Najdražji in nad 500 let star spomin je imel kovaški ceh v svojem kova-

škem banderu, kateri je bil še do pred vojne spravljen v št. Peterski cerkvi v Ljubljani. Kovači so nesli zadnjikrat to bandero za cerkveno procesijo leta 1914. Sedaj je to bandero neznanu kam izgini, kar cerkvena uprava še ni zadostno upravičila. Naloga sedašnje zadruga je, da energično razjasni to zadevo, da bodo člani in javnost zvedeli, kdo je zapravil bandero. (Op. ured.)

Predsednik Batjel odvarja občni zbor in se spominja med letom umrlih članov. Nato prečita formular vajeniške učne pogodbe iz leta 1853, iz katerega je razvidno, da so bili cehovski pogoji za sprejem vajenca v pouk natančneje precizirani, kakor jih imamo sedaj, seveda takratnemu času primerno. G. tajnik Jurkovič je prebral tajniško poročilo, iz katerega je med drugim razvidno, da ima zadruga 130 članov. Blagajna izkazuje 9620 dinarjev naloženega premoženja. Ker člani odločno odklanjajo obvezno naročilo »Obrtnega vestnika«, se soglasno sklone, da zadruga odpove naročanje »O. V.« in priporoča, naj si vsak član nabavi list »Obrtnik«. Zadruga članarina znaša za leto 1932-33 25 dinarjev za člana. G. Franchetti, kateri je zastopal zbornico »TOI« na tem zborovanju, je pojasnil, da zahteva novi zakon plačevanje vpisnine in oprosnine za vajence od zadruga, zato naj se pri določevanju članarine to upošteva. G. Smole predlaga, naj se iztirja od vseh neupravičeno odsotnih članov določenih 100 dinarjev kazni, kakor se je to določilo na lanskem občnem zboru, članarina ostani pa pri sklenjenem. Predlog je občni zbor soglasno sprejel.

Nastala je zelo razgibana debata o sestavi odbora zadruga. Kovači so mnenja, da so zapostavljeni, ker ima zadruga nad 100 članov kovačev in le nekaj nad 20 članov, kateri so drugega poklica (mehanikov), razmerje odbornikov je pa 8 proti 8. G. Urbančič je mnenja, naj kovači obdržijo svojo staro zadrugo v svoji upravi. G. Pintar pravi, da se do predkratkega ni nikdar vabilo na seje okoliških odbornikov in se izjavlja isto za kovaško zadrugo. G. Vrhovec, kovač, odstopa kot podnačelnik zadruga z motivacijo, da se ga je zapostavljalo. Za podnačelnika je bil nato izvoljen Pintar, za dva manjkajoča odbornika pa g. Smole in g. Gregorin. **Ves zbor se je soglasno izjavil za samostojne obrtne zbornice.** G. Jurkovič je apeliral, naj mojstri ne producirajo preveč obrtne narasčaja, kateri po izučanju ne more dobiti zaposlenja, temveč ti pomočniki samostojno nato šušmarijo na škodo mojstrov. Vajeniške in mojstrske preizkušnje morajo biti strožje in se mora vršiti taka preizkušnja najmanj dva do tri dni. G. načelnik Batjel meni, da je sedajšnja vzgoja vajencev popolnoma napačna, ker se vajenci izrabljajo v agitacijske svrhe neke obrtne struje, katera si dela z vajenci reklamo za svoj podvig.

V imenu skupine kovaških mojstrov je predložil g. Urbančič naslednji pismeni predlog:

Čutimo za umestno, če na tem občnem zboru predlagamo nekatere dobrine za kovaški stan. Ker je v zadnjem času nadomeščanje konjske vprege in vprežnih vozov po avtomobilih odvzelo kovačem več kakor polovico kovaškega dela, naj si bo to pri kovanju konj ali pa pri okovanju vozov, prosimo, da zadruga odbor nujno zahteva na merodajnih mestih prirediteljev takih tečajev za kovače, v katerih se bodo kovači naučili popravljati avtomobile. Razumljivo je, če se je vozilo izpopolnilo na motorni pogon, da se smejo izpopolniti tudi oni

v tem smislu, kateri so se pečali skozi stoletja s popraviljem in izdelovanjem vozil. V Avstriji, na Češkem, v Nemčiji itd. so se kovači že pred leti preorijentirali in spopolnili za popraviljanje avtomobilov, ter jim je pri tem v glavnem pomagala država in obrtne zbornice, zato upamo z vso upravičenostjo, da bodo na merodajnih mestih razumeli težak položaj kovačev tudi v naši državi. Prosimo, da se vzame naš predlog na zapisnik občnega zbora.

Naš drugi predlog bi bil ta, da se skuša poživeti nekaj cvetoče umetno kovaštvo. Pred mnogimi leti se je udejstvoval kovač pri stavbah, kjer je izdeloval umetniško kovano okovje za vrata, okna, itd. ter izdeloval kovane ograje itd., kar se je sedaj vse opustilo. Treba je torej, da se zadruga pobriga za oživiljenje te panoge in naj propagira pri stavbenih projektantih za zopetno vpeljavo umetniškega kovaškega okovja. Pri tem delu bi našlo zopet nekaj kovaških mojstrov zaposlitve. Prosimo, da se tudi ta predlog vzame v zapisnik in se naj na drugoletnem občnem zboru poroča, kaj se je napravilo v prid predlaganega.

Naš tretji predlog in konstatacija je pa ta, da povemo vsemu bivšemu odboru, da se je za kovače v tem letu zelo malo naredilo. Če nas boste, gospodje, še v nadalje tako zastopali, si gotovo ne morete mnogo domišljati na doseženo pri obrambi pravic za kovaški stan. Predlagamo torej, naj se radi tega misli na samostojno kovaško zadrugo, katera bo zmožna zastopati kovače tako, kakor oni kot najstarejši ustanovitelji in imejtelji te zadruga zaslužijo. Pozivamo na tem mestu vse navzoče kovače, da pričnejo delovati za osamosvojitve te kovaške zadruga in naj povedo to potrebo tudi vsem onim, katerih danes ni tukaj navzočih, da nam podprejo to naše stremljenje.

Vsled zadnje točke je nastalo zelo glasno in živahno prerekanje, katero je omilil g. Nardin s stvarnim pojasnilom. Ob ¾ na 12. je zaključil g. načelnik zborovanje, iz katerega sta odšle dve nasprotni si struji.

Zadrugnemu odboru je sedaj glavna naloga doseči sporazum s članstvom.

Obrtniki, pridobivajte listu novih naročnikov, zahtevajte cenike za inserate ter priporočajte trgovcem, od katerih jemljete surovine, da inserirajo v našem glasilu, kot uspešnem insercijskem organu. Saj je njih dolžnost in korist, da podpirajo obrtniško glasilo z ozirom na to, da smo prav obrtniki veliki in dobri odjemalci trgovcev, veletrgovcev in tovarnarjev. Naročnina lista je za vse leto samo 30 Din.

G. Lenarčiču, Ponikve.

Na Vaše neresnično zavijanje in namignjene grožnje v »Obrtnem Vestniku« št. 20. Vam odgovorim in pojasnim vsled moje odsotnosti v prihodnji številki »Obrtnika«. Pripominjam pa že danes, da imam sumnjo, da je izšel članek z Vašim dopisom iz rok, kakor najbrže tudi svoječasno, ko ste visoko obremenjevali z Vašo okrožnico uglednega tovariša in člana obrtne odseka v TOI. Pač se najdejo ljudje, ki so pripravljani igrati judeževu vlogo.

L. Pičman.

Društvo jugoslovanskih obrtnikov v Ljubljani.

Društvena pisarna se nahaja v Ljubljani, Borštnikov trg št. 1, kjer stalno uraduje nameščen uradnik. Tu se dobe vse potrebne informacije, vplačuje članarina in naročnina za »Obrtnika« ter se vpisujejo novi člani.

VAŽNO.

Zveza mehanikov za popraviljanje pisalnih strojev na Dunaju je dosegla pred štirimi leti, da je država sklenila ukiniti od države vzdrževane delavnice, v katerih so se popravljali pisarniški stroji. Dogovorjeno je bilo, da bodo v nadalje popravljali pisarniške stroje privatni obrtniki. Na podlagi razpisa so morali mehaniki napraviti enotne cenike za popravilo 4000 strojev. Kljub sklenjeni pogodbi pa vzdržuje dunajska vlada svoje delavnice še v naprej in se ne ozira na težak položaj obrtnikov, katerim odjeda boren zaslužek.

Tudi pri nas je množica samoupravnih delavnic, katere moramo vzdrževati obrtniki z davki in drugimi dajatvami, zato naj se zadrugi odbori na sejah posvetujejo, kako bi se dalo ukiniti take delavnice, da bi se naročalo obrtniška dela zopet pri obrtniku, kakor je bilo to običaj pred leti.

Minister za trgovino in industrijo je podpisal nalog, naj se prida za letošnje leto deseti del davka še za »trgovsko obrtno in industrijsko zbornico«. Desetodstotna doklada znaša letos toliko, kakor lansko leto. Proračun za trgovsko obrtno industrijsko zbornico znaša tri in pol milijona dinarjev. Za to zbornico mora plačevati skoraj 25.000 obrtnikov, zato smo mnenja, da prispevajo obrtniki sorazmerno mnogo preveč.

Pravilnik o obrtnih zadrugah pravi, da ni noben sklep zadrugnega odbora prej veljaven, predno ga ne potrdi obrtna zbornica, ali če ostane pri nas v dravski banovini po starem, če tega sklepa ne potrdi zbornica za trgovino, obrt in industrijo, kjer odločajo o obrtnikovi usodi trgovci in industrijalei.

Denarne globe za prestopke proti določilom obrtne zakona proti uredbam, pravilnikom in naredbam itd. se stekajo za fond v strokovno šolstvo. Ta fond se ustanovi pri banski upravi, kamor naj se naslavlja prošnjje za podpore.

Zadrugi rokodelskih obrtnikov v Novem mestu.

Najbrže Vam je g. dr. Koce napisal v »O. V.« poročilo o poteku Vašega občnega zbora. No — tako blamirati obrtništvu vsega mesta si upa le tak, ki se najbrže ne zaveda, kaj piše. Po tem poročilu bi toraj vseletno delovanje novomeške obrtne zadruga ne bilo niti toliko vredno, da bi se mogel iz celoletnega dela napraviti en sam stavek za časopisni članek. Mislimo, da bo že res, če Vas oceni navzoči jurist za take.

Nam obrtnikom je zelo hudo, da vse Novo mesto ne premore, kot se to iz tega poročila razvidi, niti enega obrtnika, kateri bi se čutil zmožen in sposoben voditi samostojno obrtno in gospodarsko politiko brez komandirja in izkoriščanja po neobrtnikih. Prav slabo izpričevalo je za Vas, če se hočete še v nadalje udingjati in obešati drugim na vrat sedaj, ko Vas zakon vprašuje ali si hočete sami odločati o svoji obrtniški usodi in zakonih, ali če hočete še v nadalje ostati kot nebogljeni privesek in podrepnik drugim.

Ne vemo nadalje, zakaj skrivate Vaš občni zbor pred borci za samostojne obrtne zbornice in vabite na Vaše zborovanje samo g. doktorje? Zakaj niste povabili tudi nas? Mar Vas je sram pred tovariši obrtniki?

Radovedni smo, če Vam je g. doktor povedal, kako se jim slabo godi za obrtniški denar in koliko dobi zato, ker je prišel med Vas. Omenimo naj le toliko: Ko bi šlo tako naprej kot sedaj, dokler nismo mi obrtniki sami začasno zaustavili ta tok razvijanja, nas bi od same ljubezni mogoče že oglodali do kosti.

G. doktor Vam je povedal, da smo imeli zveze s samim g. Živkovičem in da smo mu izročili spomenico. Ali Vam je pa tudi povedal, kaj smo zahtevali. To bi ga vprašali, če ste obrtniki na mestu. Te naše zahteve naj povedo na vsakem zboru, pa bodo videli, koliko obrtnikov se bo izjavilo za trgovsko, industrijsko in obrtno skupno zbornico.

Kdo pa je danes še za skupne zbornice? Mi ne bomo trdili, da tisti, ki ima krizo tudi v možganih in drugič pa tisti, ki vleče od teh revežev dobiček za svoj žep, ampak mi pravimo da tisti, ki ni vse zadeve še dobro premislil. Par obrtnikov, ki so v takem stanju, kakor nam jih slika g. dopisnik »O. V.«, naj pa ne daje izjav v imenu slovenskih obrtnikov, ker slovensko obrtništvo je zmožno samo odločati o svoji obrtni usodi in mu ni treba več mačehe. Takih obrtnikov se pa mora kvečjemu vse slovensko obrtništvo sramovati!

Obiskovalcem XII. Ljubljanskega velesejma od 4.—13. junija t. l.

Uprava Ljubljanskega velesejma je tudi letos kakor druga leta izdala permanentne legitimacije in sicer po 30 Din. Z njimi je združena udobnost polovične voznine pri potovanju na velesejem in na povratku. Na odhodni postaji je treba kupiti celo vozno karto in istočasno dati žigosati legitimacijo. Velesejem obisk potrdi, nakar se da pri povratku žigosati na postajni blagajni v Ljubljani legitimacijo, vozni listek pa velja potem za brezplačno vožnjo nazaj. Zato pri odhodu ne oddajte karte postajnemu

vrtarju, ampak jo dobro shranite. Legitimacija mora biti od imetnika lastno-ročno podpisana. Legitimacije se dobe v vseh večjih krajih po celi državi, narobe se pa lahko z dopisnico pri velesejmskem uradu. Za zdrava in poceni stanovanja v hotelih in privatno je pre-skrbljeno.

Naš denar.

Na naše vprašanje o inflaciji odgovarjajo obrtniki sledeče:

Po mnenju, ki ga zavzemajo obrtniki in kmetje, je edino z inflacijo denarja mogoče ozdraviti sedanje bolno narodno gospodarstvo. Če bi vrednost denarja padla, bi se poživel izvoz žita, lesa, vina, živine itd. in med ljudstvom bi pričel krožiti denar, kateri mu sedaj manjka. Obrtnik in kmet bi dobil več denarja, s katerim bi plačal davke in dolgove, obnovil bi si potrebno obrabljeno orodje, poživila bi se vsa kupčija in cirkulacija denarja. Jasno je torej, da sta obrtnik in kmet za inflacijo.

Kdo je pa proti inflaciji? Kapitalisti in nekateri uradniki. Kapitalisti sedijo na svojem denarju in špekulirajo z njim, kmet, obrtnik in trgovec morajo pa mesto njih garati, da jim za njih brezdelje plačujejo obresti od kapitala. Smešna je torej trditev od ljudi, ki naših razmer nit najmanj ne poznajo, da obrtnik in kmet skrivata denar.

F. Klančnik, mizar, Šmartno ob Paki.

* * *

Kot najstarejši obrtnik in posestnik vidim, da je današnje valutno stanje zelo nezdravo in povzroča nezaupanje v rednem trgovskem poslovanju. Obrestna mera je mnogo previsoka, hipoteke so pa nevdržljive. Zasluzki se manjšajo, davki pa višajo, med tem ko vrednost posestev in blaga rapidno pada. Najbolj je pri vsem tem prizadet obrtnik. V slučaju inflacije bi morali gospodje kapitalisti prinesiti svoj denar na dan, onim gospodom pa, kateri so odnesli narodno last — denar — v inozemstvo, bi se pa moralo dati čutiti trdoto paragrafov.

Med svetovno vojno in po njej je bilo dosti dela in tudi denarja. Skoraj nikdo ni vpraševal, koliko je naš denar vreden v inozemstvu,

saj mi navadni državljani smo bili vedno doma, ker nismo imeli ne denarja in ne časa za zabave v tujezemstvu. Torej nas tudi sedaj ne zanima, kako si bodo drugi za naš denar nabavljali nepotrebnosti iz inozemstva. Poveča naj se obtok denarja in naj se njega vrednost zmanjša, pa če prav samo navidezno, samo da se poživi zopet obrtno in trgovsko življenje.

J. Ferenc, zidarSKI mojster, Ljubljana.

* * *

„Mariborer Zeitung“ piše, da je priletel iz neznanega kraja ptič, kateri se imenuje inflacija in da goje te vrste ptičev neodgovorni in državi škodljivi elementi. Kdo pa je škodljiv element v naši državi, če ne kapitalisti, kateri zahtevajo za svoj denar previsoke obresti, drugič ker so ti izvozili naš denar v inozemstvo in tretjič, ker so potegnili naš denar iz prometa. To sedajšnje brezdenarno stanje odvzema obrtnikom in trgovcem vsako veselje do dela in življenja, zato morajo merodajni činitelji poiskati možnost, da pride iz prometa pospravljen denar zopet med ljudstvo.

V primeri z predvojnimi cenami so sedaj cene za obleko in industrijske proizvode 5—10 krat dražje, davki 10—20krat večji, kakor so pa porasle cene obrtnim in kmetijskim proizvodom, zato je to tudi vzrok tega nevdržnega stanja. Ko bodo te cene uravnovesene kakor so bile pred vojno in ko bo postala državna uprava cenejša, potem ne bo treba naši državi iskati posojila v inozemstvu, kajti s posojili si vsako gospodarstvo več škoduje kakor pa koristi. Tesarski mojster iz okolice Ljutomera.

* * *

Za zboljšanje vladajoče gospodarske krize je treba plačati obrtniku in kmetu za njihove pridelke toliko, kolikor so vredni, delavcu se mora omogočiti za življenje potreben zaslužek, kapitalistom se mora nalagati večje davke, malim ljudem pa naj se davke zniža. V splošnem je pa vrednost našega denarja previsoka, kar se je pokazalo takoj, ko se je dinar stabiliziral na sedanji višini. Takrat je namreč začel takoj naš izvoz lesa in drugih produktov nazadovati.

V promet mora priti več denarja, da bo kmet in obrtnik, kakor tudi trgovec lahko nabavil in plačal svoje vsakdanje potrebščine. Če ima ta denar svojo internacionalno vrednost, ne pride za notranji državni promet toliko v

Dipl. teh. Kunstler Albin:

Ljubljana, v marcu 1932.

Skozi Nemčijo.

Obrtnikova popotna opazovanja.

(Dalje.)

Les se krivi tako, da se ga najprej pari v pari, nato pa skrivi na ono obliko, katera odgovarja potrebi. Če se les predolgo pari, postane krhek in se ga ne da kriviti. Pri krivljenju lesa se dela na isti način, kakor pri nas. Osební čoln so se delali iz hrastovega lesa. Stranske deske so močne 12 mm in v sredini široke 14—15 cm, dolžina čolna je šest metrov. Deske so prikrite brez utora za 20 mm in so v razdalji 12 cm zakovičene z bakrenimi zakovicami. Dva delavca delata tak čoln, ako je ves les pripravljen na stroje, 8 dni. Pri gradnji čolna se poslužujejo šest pomožnih reber, katera dajo čolnu odgovarjajočo obliko. Ta pomožna rebra se po izgotovitvi čolna odstranijo in šele nato se vstavijo rebra, katera vidimo pri gotovem čolnu. Čoln z dvema sedežema brez vesel stane 3900.— Din.

Napise na poslovne koroserije napravljajo v zadnjem času plastične. Črke izrežejo kolarji iz lesa, na katerega nalepijo papir. Tako izrezane črke se nato obrizga z kovino in izgledajo tako, kakor bi bile iz bakra, medenine ali aluminija. Take črke se nato pričvrstijo z lesnimi vijaki na koroserijo v napis, ali se pa napravi napis na pločevinasto

ploščo, katero se pritrudi na koroserijo. Plastični napisi so zelo efektni in jih izdelujejo kolarji sami. Mesto vrat pri poslovnih koroserijah se napravljajo tudi žalusije.

Na leipziškem sejmu se je videlo v obratu tudi preše za prešanje koroserij iz pločevine. V pogonu so bili nadalje razni ročni vrtalni, hobelni in polirni stroji. Za klejenje so uporabljali železne mize, katere se grejejo s paro, zato vlada med klejenjem (limanjem) primerna toplota, da se klej prezgodaj ne ohladi. V mnogih slučajih se pa rabi tudi mrzel klej. Zanimivi so bili tudi vozovi za konjsko vprego s plazečimi kolesi (Rau-penräder), kateri se s pridom uporabljajo v močvirnih terenih. Kolesa za skladiščne vozičke so sestavljena iz lesenih segmentov in so baje boljše, kakor iz gumija. Ker se žagana platišča na skladih krušijo, se uporabljajo za kolesa v veliki večini krivljena platišča.

V nedeljo, 13. III. 1932. so imeli nemški kolarski mojstri sestanek in zborovanje, katerega se je udeležilo kakih 800 kolarjev od »Udruženja kolarskih zvez«. V Nemčiji imajo kolarji prisilne kolarske zadruga, v katerih morajo biti včlanjeni vsi kolarski mojstri. Te zadruga so včlanjene v pokrajinskih »zvezah kolarskih zadrug« in te zveze zopet v »Udruženju kolarskih zvez« s sedežem v Berlinu. Na temu zborovanju je bilo najzanimivejše predavanje o teh-

niki varenja za kolarje, od ing. Petershagena iz Altone. Ta je v stvarnem pojasnilu razložil vse najnovejše izsledke in pripomočke za varenje železa, osobito pločevine, katero rabijo kolarji pri oboju koroserije. Vse predavanje je spremljal nazoren film praktičnega dela s temi aparati, kateri vare s električno ali s acetilensko toploto.

Poleg teh kolarskih zanimivosti je velesejm nudil ogromno množino materiala tudi za vse druge panoge lesne, metalne in stavbinske stroke. Na vsej tehniški razstavi je razstavilo približno 1500 tovarov, od katerih so bili vsi izdelki na višku tehniških novosti. Zelo poučna je bila kolekcija gonil (Getriebe-schau), katere je razstavilo društvo nemških inženjerjev. Tu se je videlo prenos sile potom kolesja in vzvodja na več kot 500 načinov. Med zanimive novosti spadajo tudi tečajji s porozno ležajno kovino (Lagermetall), katera se napoji z oljem in vzdrži zato v obratovanju nekaj ur, ne da se dovaja ležaju mazilo. Med elektriškim materialom je opazno izredno mnogo umetne roževine ali pravilneje umetne smole. V oddelku za sorodne stroke sta bili dve stiskalnici za izdelovanje predmetov iz umetne smole v obratovanju, kjer so se izdelovale razne krasne šatulje, ročaji, kipi itd. Nadalje je bilo mnogo peči za kalenje in segrevanje, razni parni kotlji, plinski aparati, dvigala itd.

(Dalje prih.)

poštev. Veliko bi si pa pomagali tudi z onim denarjem, katerega so nekateri iztuhotapili v tuje denarne zavode izven države. Tistim gospodom pa, ki pišejo o skritem denarju pri kmetu in obrtniku svetujem, naj pridejo enkrat med nas na deželo, da se bodo do dobra načudili, koliko je med nami skritih tisočakov. F. Germovšek, čevljarški mojster, Globoko.

KAJ ZANIMA OBRTNIKA?

V naslednji številki bomo pričeli priobčevati razne zanimive iznajdbe, katere so iznašli ali napravili naši obrtniki. Prosimo vse obrtnike, da nam pošljejo opis svojih del, kateri so se uveljavili in tudi takih, za katere niso našli razumevanja na onih mestih, kjer bi jim lahko omogočili realizacijo. Opisi morajo biti taki, da se jih razume brez skic, ker bodo priobčeni v našem listu.

Skesanec. Nekdo, ki se je podpisal po latinsko »moja velika krivda«, nam piše med drugim: »Kesam se gori navedenega članka (nam pove za članek), katerega sem napisal za »Obrtni vestnik«, ker vse, kar sem napisal mi ni prišlo od sreča itd.« Nadalje še pravi: Ko bi bil prej tako poučen o koristi obrtnih zbornic za obrtnike, kakor sem sedaj, ne bi nikdar deloval proti prepotrebni samostojni obrtni politiki.

Konkurenca. Od podeželskega steklarja smo prejeli prošnjo za steklarje engrosiste:

Zadnji čas ponujajo steklarji engrosisti, od katerih kupujemo podeželski steklarji potrebno steklo, šipe po skoraj isti ceni, kakor jih prodajajo steklarskim obrtnikom za preprodajo. S tem nam umazano konkurirajo in odjedajo boren obrtniški zaslužek. Ako se bo to stanje še v nadalje vzdrževalo, bomo steklarji-obrtniki primorani ustanoviti nakupovalno zadrugo, katera nam bo naročala potrebno steklo direktno iz tovarnen, mesto od vmesnih prekupcev engrosistov. V naši stroki je že dovolj

Obrtniki, pridobivajte listu novih naročnikov, zahtevajte cenike in inserate ter priporočajte trgovcem, od katerih jemljete surovine, da inserirajo v našem glasilu, kot uspešnem insercijskem organu. Saj je njih dolžnost in košist, da podpirajo obrtniško glasilu z ozirom na to, da smo prav obrtniki veliki in dobri odjemalci trgovcev, veletrgovcev in tovarnarjev. Naročnina lista je za vse leto samo 30 Din.

šušmarstva, sedaj nam pa še engrosisti konkurirajo. Tega res ne zaslužimo.

V Monakovem obstoja čevljarška zadruga že 644 let. Do leta 1897 je bila še ceh, po tem letu se je pa po nalogu državnega obrtnega zakona spremenila v prisilno zadrugo. Čevljarških mojstrov je v Monakovem 576. Vsa obrt trpi pomankanje dela vsled industrijskih izdelkov in vsled pregnane obrtne prostosti.

Sodarska obrt v Avstriji nazaduje. V treh letih se je skrčilo število mojstrov v Gradcu od 82 na 65 članov. Država se trudi, da bi jim pomagala, toda delo in naročila izostajajo.

Bavarska obrtna zbornica je usmerila svoje udejstvovanje v to, da pridobi obrtnikom pravico diktirati gospodarsko politiko, ne pa konzumentom. Nadalje se je sklenilo, da se kaznuje oni, ki bo naročil delo pri šušmarju in zahteva se ukinitve vseh mestnih in državnih režijskih obratov, kateri odjedajo zaslužek obrtnikom.

Podkve za konja je napravil neki ogrski kovač z gumijevimi vložki in dal take podkve patentirati. Te podkve, ki imajo tak gumijast vložek, obvarujejo konja pred prehitrim izmučenjem na trdi cesti.

Les je živa snov, zato je prilagoden vremenskim prilikam. Če se ga umetno suši, se ga ne sme segreti čez 70 stopinj Celzija. Umetno sušen les ni nikdar tako utrjen in odporen, kakor če se ga suši na zraku, kjer je izpostavljen dva do štiri leta solncu in dežju.

Najnovejša pneumatika za avtomobile je tako narejena, da ne drsi niti na gladki asfaltni cesti. Ta izvanredno dober prijem na cesti se doseže s tem, da je med gumi pomešan droben pesek. Med tem, ko se gumi pneumatike obrablja, izpadajo iz njega kamenčki, vsled česar ostaja gumi vedno hrapav. Hrapava ploskev ima veliko odpornost proti drsenju, zato se pri zaviranju avtomobila voz ustavi na mnogo krajši poti, kakor pa z navadno pneumatiko.

Šestdeset let je letos, od kar se rabi kot merilo meter. Meter je bil prvotno desetmilijotinka zemeljskega obsega na ekvatorju, po najnovjšem načinu se pa odmeri meter z valovnimi dolžinami svetlobe. Predno se je uvedel meter, se je merilo s colami ali palci. Ena cola je 6, eno za drugim ležečih zrn.

Skonstruirali so prenosni eksplozijski (bencinski) motor, katerega si delavec naloži na hrbet, kakor vojaški tornister.

Motor ima eno konjsko silo in se ga rabi za pogon ročnih cirkularnih žag, vrtilnih strojev, polirnih strojev itd. tam, kjer ni na razpolago električnega toka za ročne električne stroje. Teža takega motorja, ki teče delavcu na hrbtu, je 11 kg, deluje pa v vsakem položaju.

Za kolarje.

(Nadaljevanje.)

Da je cena 1300 do 1500 Din za kolarski izdelek zapravljenčka umestna, hočemo raztolmačiti tukaj izračun režije (stroškov obratovališča), nad katerim bi kdo ne bil na jasnem in bi dvomil o pravilnem zaračunavanju režije. Neznanje izračunavanja režije je najčešči povod vse obrtniške revščine.

Režija delavnice, katera dela z dvema pomočnikoma in enim vajencem (zakon pripušča šele na dva pomočnika enega kolarskega vajenca).

Leto ima 292 delavnih dni, če se odšteje 52 nedelj in 21 predpisanih praznikov.

	Din
Na leto se pokvari in nadomesti delavniškega orodja za	1.500.—
Najemnina za delavnico in pritikline na mesec po 850.— Din na leto	10.200.—
Davek, (pribitki za trgovsko, obrtno in industr. zbornico, banovino itd.)	3.300.—
Bolniška blagajna za 2 pomočnika in enega vajenca znaša na leto	1.488.—
Popravilo delavnice (šipe, tla, pleskanje itd.)	1.500.—
Obresti od 15.000 Din, kateri denar se je investiral v orodje, les itd. à 12%	1.800.—
Vsak delavec mora imeti pri svojem skobelniku luč skozi 4 mesece v letu	360.—
Pri strankah se zgubi na neplačanih računih v enem letu	6.000.—

V enem letu znašajo izdatki za obratovališče	26.148.—
Plača za dva pomočnika, katera imata po 4 dinarje na uro in delata po 9 ur dnevno (36.— Din) znaša na leto	20.880.—
Vajenec ima na uro po 1 Din ali na dan 9 Din, to znese na leto ca.	2.610.—
Mezda za delavce na leto	23.490.—

Med izdatki za obratovališča in izdatki za mezdo vlada vedno neka skupnost, ker manj je delavcev, manj je pokvarjenega orodja, manj se plača bolniške blagajne itd. Toraj se lahko izračuna režijo v odstotkih z ozirom na izplačano mezdo delavcem. Odstotki se računajo takole:

26148 krat 100, deljeno s 23490 je 111 odstotkov (%).

Iz tega natančnega izračuna, za katerega so vzeti podatki iz dnevnega resničnega obratovanja se vidi, da so režijski stroški za dobro opremljeno delavnico ca 110%. Ker so pa na deželi obratovališča primitivnejša, zato se vzame za podeželske delavnice režija lahko v skrajnem slučaju na 75% ali $\frac{3}{4}$ od plače delavca.

V naslednjem izvršimo izračun kolarskega dela za tovarni voz, kateri ima 2000 kg nosilnosti. (Dalje prih.)

Telefon št. 30-20.

Rač. pošt. hran. št. 14003.

ZANATSKA BANKA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE A. D.

**Podružnica LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA ŠTEV. 31.**

sprejema vloge na knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje:
po **5%** s dnevno razpoložljivostjo cele vloge, po **6%** vezane na odpovedne termine, navedene v bančnih vložnih knjižicah,
po **6 $\frac{1}{2}$ %** vezane na 3 mesece, po **7%** vezane na 6 mesecev.

Rentni davek plača banka iz svojega. Denar se lahko pošilja po po-ložnicah Poštne hran., ki so interesentom brezplačno na razpolago.